

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Summæ Theologicæ Scholasticæ Et Moralis

In Quatuor Partes Distributæ

In qua de Incarnatione Verbi & Mysteriis vitæ Christi, nec non de
Sacramentis in genere & singulis in specie succinctè & dilucidè tractatur

Herincx, Wilhelm

Antverpiæ, 1675

Disputatio V. De Solemnitatibus Matrimonii & Matrimonio clandestino.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-72963](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-72963)

cundum verè fuit validum: quidquid contradicat Pontius lib. 7. c. 53. num. 5. Immo id expresse videtur decisum c. *Pomius, de secundis Nuptiis*. Qui textus atenus est correctus per c. *In presentia, de sponsalibus*, ut contendit *Pomius* existimans ibi personam conjugatam reddi inhabilem ad iterum contrahendum, donec certum nuptium accipiat de morte alterius conjugis, quasi verò hujus certitudinis carentia sit impedimentum dirimens, etiam sine vero ligamine. Quod omnino sine fundamento exco- gitatum est contra communem sensum. Nec in c. *In presentia* apparet ulla hujusmodi irritatio, sed tantum prohibitio; aut certè irritatio, ut ad huc *vincentius* *viris suis non possint ad aliorum consortium conuolare.*

38.
Vix etiam, si
constet prio-

Ex quibus similiter constat carere fun- damento id, quod noster *Marchant* in *Resolut.*

de *S. Gram. Matrim. Casu 1. Resol. 6.* asserit, verè subesse in utroque foro impe- dimentum dirimens. ligaminis, quando quis contrahit secundas nuptias, postquam contraxerat priores certò invalidis ratione impediendi occulti: quasi verò prius ma- trimonium verè nullum, in facie Ecclesiæ celebratum, aliter obfit secundo matrimo- nio, quam quòd Ecclesiæ, quæ non iudicat de occultis, in foro externo staret pro in- validitate illius, quousque ei constet siue probetur defectus prioris Matrimonii. Alioquin uti hoc indubiè est in foro con- scientiæ nullum, sic posterius est in eodem foro validum. Prout indubiè validum foret, si conjugii certò constaret, sed probari Ecclesiæ non possit constans mors: quã utique formalissimè soluitur ligamen lex- que conjugii.

DISPUTATIO QUINTA.

De Solemnitatibus Matrimonii, & Matrimonio Claudefino.

QUESTIO I.

An Matrimonium Claudefinum sit illicitum & invalidum?

1.
Matrimoni-
um clande-
stinum du-
pliciter su-
mitur.

Quodnam
enseatur
celebratum
coram facie
Ecclesiæ.

2.
Matrimoni-
um simpli-
citer clande-
stinum ante
Tridentinũ
erat illicitũ
iure Eccle-
siastico.

Non natu-
rali.

MATRIMONIUM, ut debite inueatur, exigit certas solemnitates, videlicet ut celebretur in facie Ecclesiæ, præmissisque certis denuntiationibus: aliter autem celebratum, etsi solæ denuntiationes sint indebite prætermittæ, generali quãdam ratione dicitur claudefinum. Propriè tamen & simpliciter ita appellatur, quod non est publice coram facie Ecclesiæ celebratum. Ad quod nunc requiritur, ut celebretur coram Parochæ seu Ordinario, vel alio Sacerdote delegato ab eo, & duobus vel tribus testibus: olim autem censebatur contractum in facie Ecclesiæ, quod erat celebratum coram legitimo Ecclesiastico ministro & Pastore, eiusve locum tenente. De Matrimonio claudefino propriè sumpto nunc est sermo. Itaque

DICO I. Ante Concilium Tridentinum Matrimonia claudefina fuerunt illicita, sed non invalida. Prima pars patet ex *Trident. sess. 24. c. 1. de Reform. Matr.* ubi de illis sic loquitur: *Sancta Dei Ecclesia ex iustissimis causis illa semper detestata est atque prohibuit; verum cum sancta Synodus animadvertat, prohibitiones illas propter hominum inobedientiam jam non prodesse &c.*

Non sunt tamen Matrimonia claudefina prohibita iure naturæ, etiamsi nemine

præfente, & omnino clam celebrentur: quidquid *Sanchez* *l. 3. d. 3. num. 8.* & quidam alii contrarium putent: nulla enim apparet ratio naturalis, quæ id satis suadeat. Confirmatur exemplo aliorum contractuum, in quibus (si claudefinè contrahantur) sunt etiam sæpe quædam inconuenientia; ut in Matrimonio: ob quæ potestas publica merito varia circa varios contractus ordinatur, etsi per se liceant & valeant claudefinè initi.

Secunda pars est communissima Docto- rum, & patet ex præfata Ecclesiæ, quæ etiam nunc, ubi *Tridentinum* est receptum, non habeat ea Matrimonia pro invalidis. Id ipsum indicat *Tridentinum* supra in *primop. cap.* dicens, *dubitandum non esse, claudefina Matrimonia rata & vera esse, quamdiu Ecclesiæ ea irrita non fecit.* Quæ postrema verba sic iure disposita, ut relinquereur indecisum, an olim (de tempore *Tridentini* non erat ratio- nabilis quæstio) verè fuerint irritata ab *Evangelio* Papa; prout pauci ex Patribus Concilii existimabant, juxta *Galat. inum l. 23. Hist. Trid. c. 8. n. 10.* cum tamen prius abso- lute fuisset in forma Decreti positum: *Eodemque rament irrita non fecit.* Subditque nihilominus Ecclesiam semper illa prohibuisse. Cumque prohibitiones amplius non prodesse, procedit eodem ad irritationem eorumdem. De illis autem, qui priori uxore, cum claudefinè contraxerant, relicta, cum alia palam contrahunt, docet quòd cum ea in perpetuo adulterio vivunt, cum scilicet *Tridentinum* necdum irritasset matrimonia clam contracta, quæ proinde apertissimè supponit fuisse va- lida:

lida cum perpetuum adulterium supponat Matrimonii valentiam.

Nec obstat, quod Evaristus Papa c. Aliter 30. q. 5. dicit, talia Matrimonia esse adulteria vel contubernia, vel supra, aut fornicationes potius, quam legitima conjugia. Nam solum loquitur quantum ad apparentiam & praesumptionem, et quod modus sic contrahendi non conveniat legitimis conjugis, sed potius stupris & adulteriis, & quod apud Ecclesiam non constat de veritate Matrimonii, nisi ei officetur. Lainius apud Palavicinum l. 22. c. 4. n. 25. existimabat Evaristum fuisse locutum in casu deficientis interioris consensus: qui in hujusmodi conjunctionibus saepe contingebat, ideoque ab Evaristo ad finem addi: Nisi propria voluntas accesserit. Alioquin apud Tertullianum, Evaristum propinquum, legi, Matrimonia occulta esse firma. Constantinus Bonellus apud Palavicinum supra c. 3. n. 17. intelligebat Evaristum de adulteriis seu contuberniis causaliter, quia nimirum erant causa eorum in secundis Matrimoniis irritis. Alioquin ibi varias condiciones praemittit, quas certum est nunquam fuisse requiritas ad validum Matrimonium, & tamen postea generaliter sine differentia subdit: Ita peracta legitima scilicet esse connubia: aliter vero praesumpta non continentur, sed adulteria. Saltem (quidquid censuerit Guerrerius apud Palavicinum l. 23. c. 5. n. 19.) satis constat Decretum Evaristi; quatenus fuisset irritans, jam tum tempore Tridentini robore caruisse (et si apud nonnullos venerit in considerationem ad mandandam in Ecclesia irritandi potestatem) ut ex ipso Tridentino satis patet. Itemque ex eo, quod Ecclesia copulam post sponsalia praesumeret in affectu conjugali, et si clandestinam, adeoque verum Matrimonium. Ita Alexander III. c. veniens & Gregorius IX. c. is qui de Sponsalibus.

Non obstat II. c. Videtur 35. q. 6. ubi dicitur, secundam quam aliquis duxerat contra prohibitionem Ecclesiae, non esse ipsius uxorem: nam (inquit Celestinus Papa) quod contra interdictum & ordinem Ecclesiae factum est, inquam inordinatum ratum non haberi, tam divina, quam humana legis proclamat auctoritas. Ibi enim tantum agitur de casu particulari, quo quis contraxerat sponsalia, sive de praesenti (ut verba textus permittunt) sive de futuro quidem, sed qui (ut patet ex textu) priorem sponsam postea carnaliter cognoverat, & ex ea prolem suscitaverat, ac nihilominus volebat eam deserere, & aliam ducere: hoc autem casu ante Tridentinum erat praesumptio Juris, esse inter tales contractum Matrimonium, copulamque habitam affectu maritali, juxta c. Is qui 30. de Sponsalibus.

Dico II. Qui aliter quam praesente Parocho vel alio sacerdote de ipsius Parocho seu Ordinarii licentia & duobus vel tribus testibus Matrimoni-

um contrahere avertaverint, eos sancta Tridentina Synodus ad sic contrahendum omnino inhabiles reddidit, & hujusmodi contractus irritos & nullos esse decernit, per quos praesenti decreto irritos factos, & annullat. Ita in terminis Tridentinum supra.

Fuit quidem ante Tridentinum aliquando dubitatum de potestate Ecclesiae quoad hoc ipsum, addo ut aliqui putarint eam, illam non competere Ecclesiae. Immo id censuerunt quadraginta Episcopi ex iis qui ad Tridentinum venerant, multique alii Doctores ibidem, teste Diana p. 8. Tit. 1. Resol. 59. adde, quod in Tridentino post molestas ac multum prolixas dissertationes, diurnasque deliberationes, collectis tandem suffragiis Praeses Cardinalis Moronus elata voce pronuntiavit, Decretum de clandestinis displicuisse plusquam quinquaginta Patribus: inter quos Cardinalis Simonetta & Cardinalis Hosius pariter Praesides, apud Palavicinum l. 23. c. 9. n. 5. Sed subsecuta comprobatio Romani Pontificis, cui omnes Legati, & complures ex Patribus adversantibus se remiserant, dubitationem omnem sustulit; inquit Palavicinus supra, certissime constat haec potestas ex ipsius Tridentini facto & declaratione.

Neque suberat justa ratio dubitandi, quin Ecclesia hoc facere posset, non quidem immutando materiam & formam Sacramenti (quod facere non potest) sed efficiendo, ut contractus in quantum civilis, sit nullus: sicut potest annullare alios contractus civiles. Posita autem nullitate contractus (cujus valor est velut fundamentum substratum ipsi Sacramento) non potest poni vinculum matrimoniale, sed neque ipsum Matrimonii Sacramentum: cum Christus ad rationem Sacramenti non exerit, nisi contractum validum & legitimum; ipsumque Sacramentum pro materia habeat corpora contrahentium apta ad sic contrahendum. Alioquin Ecclesia non potest, facere, ut contractus manens validus non sit Sacramentum, quando non deest intentio Sacramenti in fidelibus contrahentibus. Neque tamen Christus subtraxit Ecclesiae potestatem disponendi de solemnitatibus legitimi matrimonialis contractus: ut in plurimis quoque Matrimonii impedimentis patet.

Porro Ecclesia irritat Matrimonia clandestina; non tantum indirecte, faciendo contrahentes inhabiles ad contrahendum, uti consanguineos, sed etiam directe annullando secundum se ipsum contractum, ut satis patet ex relatis verbis Concilii. Nec id superat Ecclesiae potestatem magis, quam in aliis contractibus civilibus. Quare contrahentes relinquit hic habiles, & tantum inhabilitat ad sic contrahendum, quia neumpe invalidum facit contractum, ad quem quisque eo ipso est inhabilis.

Quia

invali-
est matri-
monium ali-
ter contra-
ctum, quod
praesenti
rocho vel
delegato &
duobus te-
stibus.

Olim fuit
dubitatum
de potestate
Ecclesiae
quoad hoc;

Sed sine va-
tione.

6.
Irritat Ec-
clesia di-
recte ipsum
contractum
clandestinum.

Non excusat
ignorantia
vel necessi-
tas à nulli-
tate ejus-
dem.

Quia verò hoc decretum est Concilii generalis, non potest Episcopus in eo dispensare. Et quia est irritativum, non excusat ignorantia, etiam invincibilis, ut nec necessitas: ut si v. g. contrahens sit morti vicinus, & proles alioquin maneret illegitima, vel subsit peccati periculum ob presentiam concubinae. Quamvis enim similia excusent à peccato in lege humana prohibente, non tamen dant valorem actui in lege irritante, ut patet in similibus legibus, quibus irritantur matrimonia Religiosorum, consanguineorum &c. Vide Sanchez l. 3. d. 17.

7.
Decretum
hoc Tridentini
debet
specialiter
esse publica-
tum in sin-
gulis paro-
chiis.

Nota tamen hanc irritationem non esse efficacem, nisi in locis & parochiis, in quibus Tridentinum est publicatum, etiam specialiter quoad hoc decretum, idque post 30. dies à die primæ publicationis illius in eadem parochia factæ numerandos; ut expressit *Trid. sup. in fine cap.*

8.
Proficiscens
ad locum
ubi non est
publicatum,
validè ibi
contrahit
clandestinè.

Nota II. juxta veram & communem sententiam valere Matrimonium contractum sine parcho & testibus in loco ubi Tridentinum non est receptum, etiam si receptum in loco, in quo habent domicilium. Ratio est: quia leges non respiciunt nudè personas, sed cum ordine ad locum ubi receptæ sunt, Quod confirmat commune axiomata: *Si fueris Romæ, Romano vivito more &c.* Deinde hoc est speciale in contractibus (excepto contractu dotis) ut celebrentur juxta solemnitates receptas in loco, ubi sunt celebrandi juxta *Cap. fin. de foro compe- tenti*, & *L. Si fundus ff. de Evictionibus*. Ita Sanchez d. 18. n. 29. & plurimi alii, qui docent id esse verum, etsi contrahentes eo fine ad talem locum se contulerint. Quod est contra Sylvium & quosdam alios; in quorum favorem referri solet quædam declaratio Cardinalium, quæ facta est quæstionem proponente Francisco Zypæo, ut ipse refert l. 4. *Consult. Canonic. consult. 6.* Alioquin prior opinio videri poterat & conformior communibus regulis interpretandi leges, quibus nimirum non ligantur extra domicilium existentes in loco ubi non obligant, maxime leges contractuum. Unde sequi videtur licitè aliquem se conferre ad alium locum, ut ibi v. g. non sit obligatus lege jejunii obligante in loco domicilii: adeoque similiter quoad valorem actionis seu contractus alibi non exigentis certam solemnitatem procedit validè, etsi illicite, qui tali fine aliud se confert, ubi non viget lex irritans, sed tantum prohibens.

Id est juxta
plurimos
si eo fine il-
luc diver-
sit.

9.
Satis est, si
fit publica-
tum in loco
contractus,
etsi non in
loco domici-
lii.

Ex his patet, oppositum esse dicendum de iis, qui contrahunt in loco, ubi Tridentinum est receptum, etsi non sit receptum in loco sui domicilii: quia advenæ debent se conformare legibus locorum, præsertim si sint de se generales, & signanter in celebratione contractuum. Unde si Anglus, in cujus provincia numquam fuit hoc decretum promulgatum, contraheret Lovanii in

Matrimonium sine parcho & testibus, non valeret. Patet etiam vagabundos validè contrahere sine parcho & testibus in loco ubi Tridentinum non est receptum, invalidè, ubi receptum est.

Nota II. cum in partibus Hollandiæ, Zelandiæ & Frisiæ omnino supersedatur Tridentinum satis publicatum olim fuisse, Matrimonia esse invalida, quæ ibidem contrahuntur sine Parcho & testibus. Quod etiam de hæreticis ibidem degentibus declaravit *Congregatio Cardinalium*, ipsorum scilicet Matrimonia absque forma Concilii, quamvis coram Ministro hæretico vel Magistratu loci contracta, nulla atque irrita esse. De Matrimoniis tamen contractis etiam per Catholicos, ubi nulli sunt noti proprii pastores, jam olim actum fuit cum SS. D. N. & cum *Congregatione Concilii Tridentini*, ac sententia communis fuit Matrimonia illa esse rata, neque ad ea pertinere Decretum *Concilii Tridentini*, cum in hujusmodi locis observari non possent, prout anno 1600. die 30. Decembris Cardinalis *Bellarminus* respondit Octavio Tricaricensi Episcopo Nuntio Apostolico in Belgio. Similiter idem Cardinalis respondit Henrico Cuykio Episcopo Ruræmundensi. Conformiterque *S. Congregatio* (quæ à Nuntio præfato consulta fuerat) an. 1603. die 19. Januarii D. Saboldo Archiepiscopo Philippensi respondit, valere scilicet Matrimonium sine Parcho, servatâ quantum fieri potest formâ Concilii, adhibitis nempe testibus, quando non est pastor, aut alius sacerdos, qui pastoris aut Episcopi vices suppleat: vel si non pastor quam Episcopus nullo consensu Vicario metu hæreticorum, lateat, sed ut verè ignoretur ubi non sit, vel eodem metu à Diocesi ab sit, nec ad alterutrum sit situs accessus. Quod tamen hoc tempore in præfatis locis vix contingit. Responsa verò Cardinalium in speciem opposita, quorum aliqua significant non valere, alia autem valere Matrimonia in præfatis ditioribus contracta, concordat *Propositiis q. 4. dub. 8.* quod priora intelliguntur de locis in quibus est copia legitimi ministri Ecclesiastici, posteriora verò de locis in quibus non sunt Sacerdotes, qui legitime assistant, vel difficilis aut non potius ad eos pateat aditus. Quod merito declarant: quia non fuit mens Concilii suum Decretum obligare, ubi non essent Pastores vel non possent adiri; alias enim non possent ibi Matrimonia celebrari. Quare cum in ipso Tridentino (teste *Palavicino l. 23. c. 6. n. 19.*) alia aliter peramentata posuissent pro illis Provinciis, ubi Parochus non adest, respondit *Franciscus Blancus*, Decretum eo pacto fuisse conceptum ut non nisi post habitam in Parochia vulgationem obligaret; adeoque ab eo obstructum non iri eos populos, inter quos Parochi non essent.

Hinc etiam potest resolvi difficultas, an valeant

valent Matrimonia celebrata coram Magistrali, & non coram parochio in ...
cis, in quibus pastor toleratur quidem ab Hæreticis, sed eâ conditione, ut Sacramenta non administret, idque tam administranti quam suscipienti prohibitum sit sub pena mortis, exilii, vel valde gravis multæ. Quæ difficultas à paucis annis locum habuit in ditione Falcoburgensi & locis vicinis. Eademque à Joanne Miræo Episcopo Antverpiensi anno 1607. die 19. Martii proposita fuit Guilielmo Eslio, qui rectè respondit ejusmodi Matrimonia valere, eò quòd ibi non sit tutus ad sacerdoteni accessus, sicut non dicitur tutum iter, ubi homines spoliantur, etiamsi non occidantur. Videnturque paria, parochum abesse, sic ut non sit tutus ad eum accessus, & adesse quidem, sed sic ut ejus operâ tutò quis uti nequeat; cum utrobique sit æquale periculum in accedendo. Idem approbat Sylvius q. 45. Supplem. d. 5. 5. Quartum quarto ubi tamen addit, quòd si non sit parochus in loco, vel sit quidem, sed cum dicto periculo: sint autem in vicinis pagis sacerdotes habentes ab Ordinario vel ab eundem facultatem assistendi Matrimoniis Christianorum, & circumeuntes oppida & pagos, offerentesque (occultè tamen & cum periculo) Sacramenta & operam suam: illi qui non coram tali sacerdote contrahunt, cum possint absque gravi suo periculo eum vel accersere, vel adire, invalidè contrahant, quia licet non sine suo periculo præstet operam, cum tamen eam offerat, contrahentes possunt evitare decretum Concilii, ideoque illud tenentur.

Q U Æ S T I O II.

De Qualitate necessaria Parochi, Testium, ac presentia requisita ad Matrimonium.

NOMINE Parochi, cujus assistentiâ à Tridentino requiritur, intelligitur is, qui habet beneficium cum cura animarum, sive sit Pastor, sive Ordinarius superior, ut Episcopus ejusdemque in spiritualibus Vicarius Generalis, qui juxta communem sententiam à Tridentino his & alibi intelligitur etiam nomine Ordinarii. Item Capitulum Sede vacante, Legatus Pontificis, & ipse Pontifex. Unde in Rituali Romano præscribitur, ut assistat Parochus vel Ordinarius. Quare Archiepiscopus non potest assistere subditis Suffraganeorum seu Comprovincialium Episcoporum, nisi dum actu visitat, aut certè per viam appellationis factæ ab Ordinario nolente assistere.

Neque est necessarium, ut Parochus assistens sit sacerdos juxta Doctores passim: quia Tridentinum ejusmodi conditionem in Pa-

rocho non requirit; & aliunde constat Parochum etiam non ordinato de jure tolerari, quæcumque non sunt actus Ordinis, nisi satis aperte restringatur; prout in præfenti non fit. Quare ita etiam declaravit Congregatio Cardinalium. Nec refert, quòd à Tridentino addatur, Vel alio sacerdote. Nam inde non sequitur ipsum quoque Parochum debere esse sacerdotem: non enim requiritur omnimoda identitas qualitatis, non obstante ly alius: cum rectè exponatur hoc modo, Vel alio qui sit sacerdos. Uti Lucæ 13. dicitur: Ducebantur autem & alii duo nequam (id est, qui erant nequam) cum eo. Ordinarium namque est, ut Parochus sit sacerdos, & saltem infra annum esse debet, officiumque parochiale dirigitur ad Ordinem sacerdotalem. Quòd si etiam à parte rei non esset verus Parochus, sufficit quòd habeat titulum coloratum cum errore vulgi. Similiter potest validè assistere Matrimonio, et si sit excommunicatus, etiam non toleratus: prout declaravit Congregatio Cardinalium ad sess. 24. cap. 1. de Reform. Matrim. §. Qui alias quam præfente Parocho. Ratio est: quia hic actus non est jurisdictionis, sed testis requisiti à Jure. Deinde actus jurisdictionis non exercetur ab invito; valet tamen Matrimonium contractum coram Parocho invito. Denique ob hoc sufficiunt ad valorem duo testes similes sive excommunicati. Vide latius Sanchez l. 3. d. 21. & alios.

Quia verò Parochus non potest assistere Matrimonio quorumlibet, sed tantum suorum, seu quorum censetur esse Parochus, hinc non sufficit, ut aliqui sint in transitu vel recreationis gratiâ in loco alicujus parochiæ, ut Parochus eorum Matrimonio assistat, sed requiritur ut habeant ibidem fixum domicilium, vel saltem habitationem quæ sufficiat ad acquirendam parochiam, & consequente ut Parochus habeat potestatem ordinariam administrandi eis Sacramenta. Ad hoc autem non requiritur juxta Doctores passim animus perpetuò manendi in parochiâ, seu strictum domicilium: sed sufficit animus habitandi ad certum tempus, modò id breve non sit: quomodo studiosi in Universitatibus, milites in præfidiis, sollicitantes in Curia &c. per notabilem saltem anni partem manere statuentes, in eum finem sufficienter ibidem habitant: adeò ut habitatio tali modo, et si ad diem tantum, incepta, operetur eundem effectum, quem post menses aliquot habitationis expletos. Unde etiam ex sola habitatione alicubi, non per modum viatoris, sed conductâ domo vel officinâ contrahitur quasi domicilium, ita ut possit quis ibi conveniri, ut habetur l. Heres absens §. Proinde, in fine, ff. de Judiciis, & per consequens acquiritur quasi domicilium in rebus spiritualibus, ut ratione illius habeat Parochus jurisdictionem in sic habitantem; adeoque hic

Sufficit presentia tituli colorati

Item Excommunicatus non toleratus

14. Parochus debet esse proprius

Quis ex quorum refertur censetur talis

hic fiat illius subditus. Vide Sanchez l. 3. d. 23. Sylvium qu. 45. Supplem. art. 4. §. Quæritur quid, & alios.

15. Coram eo potest inire matrimonium extra limites parochia. Sponsus autem utriusque parochus potest assistere.

Nec requiritur, quod contractus celebraretur coram paroco intra limites suæ parochiæ (idem quoad Episcopum est de diocæsi) quia hic actus nullum tribunal aut strepitum vel solemnem pompam requirit; cujusmodi dumtaxat in alieno territorio fieri prohibentur. Quare idem est de aliis actibus parochialis officii externam pompam aut strepitum non exigentibus. Quando autem sponsus & sponsa sunt diversæ parochiæ, assumitur ordinariè Parochus in cuius parochia Matrimonium celebratur. Hoc tamen non requiritur ad valorem, immo nec ad licitum: cum sufficiat assistere parochum alterutrum. Deinde non est ratio, cur minus posset ibi assistere huiusmodi Parochus, quam in alia parochia, de qua neuter contrahentium existeret.

16. Quis valeat assistere Matrimonii vagorum.

Matrimonio vagabundorum (etsi alter tantum si vagabundus, inquit Sanchez d. 25. n. 14.) potest probabiliter assistere quilibet Parochus: quia non videtur major ratio de uno, quam de alio. Ita Sanchez supr. à n. 11. & alii. Ceteri tamen volunt eum censendum Parochum vagorum, & ad valorem Matrimonii necessarium, in cuius parochia morantur: nè aliàs censeantur tales omni paroco carere, immo si sint vagi respectu quarumvis diocæsim ac provinciarum, omni Ecclesiastico superiore, præter Papam: quod apparet inconueniens.

17. Quid circa illas Parochos stobervandum ex præscripto Ecclesiæ.

Circa eosdem vagabundos Tridentini c. 7. Parochis præcipitur, ne illorum Matrimonii intersint, nisi prius diligentem inquisitionem fecerint, & re ad Ordinarium delatâ, ab eo licentiam id faciendi obtinuerint. Quod decretum intelligitur etiam, quando unus tantum contrahentium est vagus, ut colligitur ex fine ipsius decreti, qui pariter tunc locum habet. Immo Aversa qu. 7. sect. 2. ob eandem rationem intelligi vult etiam de exteris & advenis, qui jam primo domicilium figere ceperunt. In quibus planè rationabile est idem observari. Uti etiam in uxoribus militum, captivorum, vel aliorum qui peregrinantur: de quibus idem præscribit Rituale Romanum Tit. de Sacram. Matrim. Quod si tamen hoc decretum Tridentini non servaretur, seclusis aliis impedimentis Matrimonium valeret; eò quod non opponatur particula irritans. Idemque censuit Congregatio Cardinalium.

18. Ordinarius potest substituere alium, sed non nisi Sacerdotem.

Potest quoque Parochus & Ordinarius substituere alium, qui suo loco assistat Matrimonio. Hic tamen debet esse sacerdos; ut patet ex Tridentino c. 1. dicente: *Vel alio sacerdote de ipsius parochi vel Ordinarii licentiâ.* Quæ verba commodè intelligi possunt in rigore, uti sonant. Et hunc intellectum confirmat communis Doctorum sensus, ipseque usus de Paroco & alio substituendo. Et quidem congruè statuit in Paroco sufficere

officium, quod alio substituendo suppleri deberet per sacerdotium.

Sed difficultas est, an hæc licentia possit alteri dari à Paroco seu Ordinario excommunicato, etiam non tolerato. Plures negant, sed probabilius alii affirmant: eò quod hæc substitutio seu concessio licentiæ etiam improprie dicatur actus jurisdictionis, & differentiam actus Ordinis; proprie tamen sit tantum actus substituendi, alterum ad restituendum pro se: quare sicut assistere vel testificari, sic & alterum ad hoc substituere non est actus jurisdictionis. Quæ licentia dum etiam non excercet jurisdictionem privatus aliquis, qui in suis negotiis statuit procuratorem, similiter nec procurator alium substituens. Unde Parochus per excommunicationem non privatur potestate hæc substituendi.

Pari ratione validè substitui potest sacerdos excommunicatus non toleratus, infamis, condemnatus &c. cum assistentia ut dictum est) non sit actus jurisdictionis, sed cuiusdam authenticæ testimonii, à quo similes non repellit, patet ex ipsis testibus. Non adhuc tamen excommunicatus vitandus sine gravi peccato (quidquid Nonnulli secus senserint) nisi excuset necessitas: cum sit communicatio in re tam gravi & sacra. Quemadmodum etiam peccaret mortaliter, qui iuste & specialiter inhibitus ab Episcopo assisteret Matrimonio, veluti contrahentis iusto præcepto in re gravi.

Ut autem censeatur alium substituere sufficit concessio generalis, quæ ipsi à Pastore conceditur facultas omnia pastoralia ministeria exercendi in sua parochia: sub hac enim etiam comprehenditur facultas assistendi Matrimonio. Vide Sanchez l. 3. disp. 35. n. 7. Sufficit etiam licentia tacita, quando videlicet Pastor alteri tacet Matrimonio assistere, & tacet; cum tamen sciatur contradicere deberet, si non consentiret: quia in tali circumstantia qui tacet, consentire videtur. Est tamen necessarium, ut licentiæ præceptum assistentiam nec ullo modo sufficit præsumpta ratihabitio Pastoris: quia spectat ad substantiam & valorem contractus matrimonialis, qui statim ac fit, validus est vel nullus, nec semel invalidus potest per ratihabitionem Pastoris revalidari. Aliud esset, si tantum requireretur ad licitè contrahendum. Quod si denique Parochus contra prohibitionem Episcopi daret alicui alteri sacerdoti licentiam assistendi Matrimonio, adhuc ipsa licentia & Matrimonium valeret, ut censet Sanchez l. 3. d. 32. Et rectè confirmat ex quadam decisione Rotæ in casu non ab simili: nam per talem prohibitionem non adimitur Paroco potestas, sed tantum interdicuntur usus quidam. Quamquam si iusta sit prohibitio, Parochus malè faceret. Immo si adderetur clausula irritans ipsam licentiam, esset ipsa,

ipsa, adeoque Matrimonium nullum. Sicut si post datam à Parocho licentiam, superior non revocaret: nam similiter potest irritare dandum.

Præter Parochi assistentiam ad valorem Matrimonii requirit Tridentinum, supra præsentiam duorum vel trium testium. Unde patet duos sufficere. Hi autem non debent esse omni exceptione majores, quasi contra eos non posset in judicio excipi, sed sufficit quod sint capaces rationis, ut sufficienter possint intelligere quid agatur, & illud testari; etsi sint mulieres, parentes aut sanguine juncti, infames, excommunicati &c. Patet ex consensu Doctorum & praxi Pastorum; ipsoque Tridentino, quod nullas qualitates speciales in testibus requisivit. Et merito: ne injiciatur sollicitudo inquirendi testes omni exceptione majores, ac relinquatur aditus impugnandi Matrimonium ex defectibus testium. Quare etsi Matrimonium sit res gravis, non tamen fuisset conveniens requirere tam præcisam testium qualitatem. Unde certum est sufficere assistentiam ipsius Parochi, etsi sit sanguine junctus, aut aliàs non omni exceptione major. Et quamvis ejusmodi testes possint repelli à judice vel partibus, validè tamen admittuntur ex consensu partium: prout in Matrimonio ex consensu contrahentium admittuntur.

Porro non sufficit præsentia Parochi & testium merè materialis seu corporalis, sed hi debent ita adesse contrahentibus, ut intelligant quid agatur, ut est satis certum apud Doctores. Patet etiam: quia Tridentinum loquitur de præsentia morali & humana: nam illorum præsentiam requisivit ut possint testari de Matrimonio contracto, si forte conjuges vellent ad eas nuptias inire; non possunt autem de hoc testari, nisi intelligant quid agatur. Unde si Parochus vel aliquis testium dormiat, sit furiosus, ebrius, omnino animo distractus, non valet Matrimonium.

Nec refert, quòd in alijs Sacramentis sufficiat attentio & intentio virtualis: nam hoc quidem verum est, quando cum ea perfici potest actio substantialis Sacramenti: non tamen, si actio sit talis, quæ perfici non possit sine intentione actuali; uti ad valorem confessionis requiritur, quòd actu sacerdos attendat, & percipiat, quæ dicuntur. Est autem idem planè in præsentia: ubi requiritur præsentia præfata testium ad valorem hujus Sacramenti, esto non sint ministri. Ex quo manifestè sequitur, non valere Matrimonium, si Parochus præsens nil intellexerit eorum quæ agebantur, quantumvis ipse affectasset non intelligere. Et quamvis dicantur Cardinales respondisse pro Matrimonio, dum Parochus ignorantiam affectavit: id sanè explicari debet de Parocho simulante se non intelligere, vel

Herinc Sum. Theol. pars I.

adlaborante quidem ad subterfugiendum ac non attendendum, verè tamen audiente: vel, certè declarationi huic veluti destitutæ qualitatibus per Urbantum VIII. requisitis non est habenda fides. Quod tunc æquissimè fit, quando non videtur convenire cum Juris ratione.

Sufficit varò præsentia morali ad valorem, etsi Parochus & testes adhibeantur omnino inviti & repugnantes juxta Doctores communiter, & declarationem Cardinalium: quia sive spontè sive inviti adhibeantur, possunt æqualiter postea de contractu matrimoniali testari. Idemque sufficit verbis & intento Tridentini: quod non requirit, nisi simpliciter eorum ad testandum præsentiam; quæ habetur, etsi illis invititis. Huc facit L. Coram Titio 209. ff. de Verborum significat. ibi: Coram Titio aliquid facere jussus, non videtur præsentem eo fecisse, nisi intelligat. Itaque si furiosus, aut infans sit, aut dormiat, non videtur coram eo fecisse. Scire autem, non etiam velle, is debet: nam & invito eo rectè sit, quod jussum est. Intellege, quando in jure requiritur aliquorum præsentia, solum ut consensu sint de eo quod agitur, nec aliud exprimitur; ut fit in nostro casu. Secùs, quando requireretur præsentia, ut consensum suum præstent; vel si exprimat, ut intersint volentes & rogati, ut in testamentis, vel quando requiritur auctoritas & ministerium seu præsentia alicujus ad hoc, ut aliquid agendo munus suum impleat pro valore actus; ut quando aliquid debet fieri cum decreto judicis aut subscriptione Cancellarii &c.

Denique valet Matrimonium juxta pleerosque Doctores contra Farinacium, Pontanum, & Bonacinà q. 2. pu. 8. n. 49. etsi Parochus casu transeat aut aliud agat, v. g. in cathedra concioni se accingat &c. modo contrahentes ex intentione coram illo & testibus consensum expriment, ipseque Parochus cum testibus verè percipiat quid agatur: quia etiam tunc Parochus cum testibus ex intentione contrahentium verè & formaliter adhibetur, potestque tam bene testari de contractu matrimoniali, quàm si adesset invititus seu coactus. Idemque planè foret, si ex intentione contrahendi coram Parocho contrahentes adissent domum ipsius cum testibus, & ex abrupto expressissent se coram eo & testibus præsentibus accipere invicem in maritum & uxorem respectivè. Immo Parochum formaliter adhibere non videtur esse aliud, quàm ex industria contractum velle inire coram eo tamquam publico & necessario teste. Secùs videri posset (& hoc ad summum volunt declarationes Cardinalium, quæ à Farinacio referuntur: si tamen authenticæ sint) si Parochus merè fortuito præsens fuerit, nec ad illius præsentiam contrahentes respiciant, sed vel de eo nil cogitaverint seu cogitent, vel certè ipsum in testem non adhibeant, sed v. g. contrahant

Bbb trahant

24. Non officis valoris, quod Parochus vel testes adhibeantur invititi.

25. Aut coram iis casu præsentibus nilg. vale prævidentibus ex intentione contrahentium inestur Matrimonium.

Quædam Cardinalium declarationes, quod sensu possint verificari.

trahant coram magistratu, parocho per accidens inter multitudinem plebis spectante aut casu transeunte: tunc enim contractus erit clandestinus & nullus, ut advertit *Vallensis in Paratit. in Tit. de Clandest. despons. num. 8.* Alioquin sanè durum est dicere, quòd valeat Matrimonium, dum parochus adhibetur invitus, & non valeret si sum ad est & adhibetur casu, dummodo constet ipsum æqualiter percipere quid agatur. Ut proinde non omnia sint probanda, quæ habet *Wamesius Tom. 2. Consil. Canon. consil. 531.*

26.
Modi isti
agendi sunt
in cœcenis,
regulariter
loquendo.

Nihilominus ut licite & decenter peragatur, oportet Parochum advocari, ut spontè interfit, eaque peragat, quæ Ecclesia præscribit. Quamvis utentes simili arte circa Parochum possent exulari, si irrationabiliter renuat assistere, sitque necessitas contrahendi, nec pateat recursus ad superiorem; dummodo personæ non inferatur injuria, nec aliquid aliud deficit.

QUESTIO III.

Qualiter validari queat Matrimonium in facie Ecclesiæ invalidè contractum?

27.
Defectus in
Matrimonio
multipliciter
conringit &
sollitur.

INVALIDITAS Matrimonii semel celebrati in facie Ecclesiæ potest contingere ex aliquo alio defectu, v. g. ex defectu solius interni consensûs, ex affinitate, similive impedimento. Potest autem defectus iste esse vel publicus vel occultus. Eoque durante certum est constare aut validari non posse Matrimonium. Unde oportet fictionem internam cessare, & accedere novum & ferriū consensum, sive ex parte illius qui fictionem admisit, sive juxta Nonnullos etiam ex parte alterius, de quo *disp. 3. quest. 6.* Similiter oportet impedimentum esse sublatum, ac deinde accedere novum utrimque consensum.

28.
Si publicus
sit, iterum
debet solemnitas à Tridentino requisita.

Sed difficultas est, an hæc instauratio Matrimonii debeat denuo fieri juxta formam Tridentini coram Parocho & testibus. Et quidem certum est, quòd sic, in casu quo defectus erat publicus, seu probabilis in foro externo, adeoque invaliditas prioris Matrimonii potest Ecclesiæ probari. Id namque exigit lex Tridentini & scopus ejusdem ventantis ac irritantis Matrimonia clandestina. Aliàs namque non posset Ecclesiæ constare de legitimo conjugio, sed possent conjuges invicem deferere convolando ad alias nuptias; quandoquidem probari posset invaliditas prioris Matrimonii, non autem ejusdem revalidatio sublato impedimento.

29.
Immo juxta
varios est
sit omnino
occultus.

Quare controversia restat inter Doctores de casu, quo defectus est perfectè occultus, sic ut non possit probari in foro externo. Nam *Basilii Pontius, Gutierrez, Paulus Comitolus l. 1. Resp. Moral. q. 120.* & quidam

alii Recentiores omnino contendunt debere etiam tunc intervenire solemnitatem à Tridentino requisitam: eò quòd, tunc vel perficiatur contractus matrimonialis, qui aliàs foret clandestinus, adeoque irritus vi Tridentini universim irritantis contractus matrimoniales, in quibus defuit prædicta forma seu solemnitas. Adducitur etiam conforme Responsum Clementis VIII. qui (ut ex Litteris Stephani Tuccii Rectoris sacre Pœnitentiariæ refert *Comitol. supra*) rogatus de quodam casu, quò mulier fictè confeserat, respondit, esse necessarium novum consensum utriusque coram Parocho & testibus, admonito prius marito de Matrimonii nullitate. Sed (ut in iisdem litteris additur) ad evitandum scandalum Sanctitas sua dispensat, ut secretò inter se contrahant renovato consensu. Estque hoc indubie securius. Ideoque ad majorem cautelam in dispensationibus, quæ obtinentur in sacra Pœnitentiaria, solet pariter adjungi facultas renovandi conjugium privatim absque Parocho & testibus, ut Varii referunt.

Nihilominus *Navarrus, Vega, Rodriguez, Cordova, Rebellus, Sanchez, Contak, Bonacina, Diana* & plerique alii censent simpliciter non esse necessarium, ut Matrimonium talis casu instauretur coram Parocho & testibus. Pro quorum sententia est declaratio quædam *Pii V.* quam recert *Navarrus c. 22. Man. num. 70.* qui insuper testatur de praxi sacre Pœnitentiariæ. Conformis insuper declaratio Cardinalium refertur in *Remiss. Barbosa ad sess. 24. Trid. c. 1. de Refor. Mor.* Denique responsum quorundam Episcoporum & Patrum *Sancti Tridentini* ad *Henriquez l. 11. c. 3. n. 6.* estque satis recepta in praxi hæc opinio, ob securitatem, quæ plerumque subest in practicanda opposita. Ex quibus sumitur fundamentum sic interpretandi legem & mentem Tridentini, quòd nempe solum velit adhiberi semel solemnitates, ut constet Ecclesiæ de contractu, quantum constare potest & debet, nequando malitiosè dissolvi queat: quòd hæc etiam fit: cum enim impedimentum non possit Ecclesiæ probari, non est via dissolvendi Matrimonium, quòd præsumptione Ecclesiæ erat validum: adeoque quantumvis sublato impedimento occultè instauretur, sequi non poterunt incommoda Matrimonii clandestini, quibus Tridentinum obviare intendebat, cujus proinde fini per solemnitatem prius adhibitam satisfactum videtur. Huc etiam facit, quòd Tridentinum potissimum intendat invalidare, quòd prius erat prohibitum; non videatur autem fuisse inhibita occulta ratificatio Matrimonii in facie Ecclesiæ contracti, sed invalidi ob occultum impedimentum. De opposito responso *Clementis VIII.* non constat authenticè juxta *Diana*; aut certè datum fuit velut à Doctore privato, non autem velut ex cathedra Pontificum oraculum deprement-

Qu. IV. De Proclamationibus Matrimonio pramittendis. 167

te juxta eundem Diana: ut proinde vi hujus responsi, de quo ex privato

A doctrina pramissa excipit Sanchez l. 2. d. 37. num. 10. quando aliquis testium sive Parochi dum assistit Matrimonio, scit esse in impedimentum: eo quod non videatur posse esse testis valoris Matrimonii, quod ratione occulti impedimenti scit esse nullum. Sed consecutus ad pramissa loquendo, melius id negat Continck & alii: eo quod testes illi non adhibeantur, ut testentur Matrimonium esse a parte rei valide contractum (quod ipsi scire non possunt) sed ut testentur esse rite contractum quoad externam apparentiam: cum autem unus tantum sciens impedimentum non faciat illud sufficienter probabile in foro externo, ad dissolutionem Matrimonii jam contracti (ut patet ex c. Super eo, & c. Anobis, de Testibus) erunt tales secundum pramissionem Ecclesiae veri conjuges, poteruntque cogi ad manendum in Matrimonio.

QUESTIO IV.

De Proclamationibus seu Denuntiationibus Matrimonio pramittendis.

Dico I. Illicite contrahitur Matrimonium, si pramissis denuntiationibus, non tamen iisdem. Prima pars constat ex c. fin. De test. de spons. & Trident. sess. 24. c. 1. de Refor. Matrim. ubi hoc stricte precipitur. Secunda pars est certa apud omnes, & declarata a Cardinalibus ac observata in praxi. Patetque ex eo, quod Concilium aut auctoritas nullibi addat particulam irritantem; sicut addit Tridentinum, dum prohibet sine parochio & testibus Matrimonium celebrari.

Dico II. Denuntiationes debent fieri in parochia contrahentium. Colligitur ex Tridentino supra requirente eas fieri in Ecclesia a proprio Parochio contrahentium. Quod si sponsus & sponsa sint ex diversis parochiis, debent fieri in parochia utriusque, ut habet usus, & declaravit Congregatio Cardinalium & præscribit Rituale Romanum Tit. de Sacram. Matr. ac postremo expressè precipit Synodus Mechliniensis Tit. de Sponsal. c. 3. Ratio est: Quia alioquin non possent impedimenta satis nosci seu detegi. Quod si recenter sponsi contraxissent ad aliquam parochiam, Doctores aliqui (inter quos Bassilius Pontius) censent denuntiationes debere fieri in parochia, in qua de facto habitant. Sed Sanchez, Bonacina, Diana & plures alii putant conformius intentioni & scopo Ecclesiae, eas fieri, ubi

Herincx Sum. Theol. Par. IV.

antea habitarent: eo quod ibi melius eorum impedimenta detegi possint. Et quidem indubie securissimum est, ut in utroque loco fiant denuntiationes. Difficile quoque est improbare, quod tali casu habuerit praxis locorum Ordinarii probata. In rigore tamen Juris videtur prior opinio verior: Præcato moderamine, quod dicitur ratio, ut nimirum in parochia præcedenti fiat inquisitio, qualem circumstantiæ personarum exegerint, addito, si videatur, juramento contrahentium de carentia impedimenti.

Dico III. Denuntiationes debent pramitti tribus diebus continuis festivis. Ita Tridentinum supra. Putat autem Sanchez cum aliis, non esse mortale, si omittatur una denuntiatio, quando moraliter certum est nullum subesse impedimentum. Tamen Continck, Præpositus & plures alii volunt esse mortale: eo quod omisso unius etiam denuntiationis videatur res esse gravis. Et quidem stante lege & usu, ut fiant tres, possent contingere, ut aliquis vellet expectare tertiam ad denuntiandum impedimentum.

Circa festivitatem dierum notat Sanchez & alii passim (contradicente Pontio) posse denuntiationes fieri die non festivo, quando ingens populi multitudo ad Ecclesiam accedit: eo quod finis Tridentini solum esse videatur, ut Matrimonium contrahendum multis innotescat, sicque facilius impedimenta detegantur; quod tam bene obtinetur tali die, quam die festo. Unde idem Sanchez & plures alii ob eandem rationem existimant, proclamationes posse fieri extra Ecclesiam & Missarum solemniam; etsi Tridentinum dicat eas faciendas in Ecclesia inter Missarum solemniam.

Circa continuationem festivitatum nota, eas esse continuas, quæ nullo alio festo interpolantur; quando autem festivitates sunt ita continuas, ut nulla alia dies intermediet, præstaret juxta multos Doctores, ut aliquot dies inter proclamationes intermitterentur, sicque tempus opportunius detur impedimenta detegendi. Deinde si uno aut altero festo die intermittantur, non est mortale, ob parvitatem materiæ; immo in quibusdam provinciis videtur usitatum ut denuntiationes fiant diebus Dominicis aut festis discontinuis. Ita Præpositus q. 4. dub. 15. Præscribit autem Rituale Romanum Tit. de Sacram. Matr. ut si infra duos menses post factas denuntiationes Matrimonium non contrahatur, denuntiationes repetantur; nisi aliter Episcopo videatur.

Circa ipsas denuntiationes notanda sunt verba Tridentini supra dicentis: Quod si aliquando probabilis fuerit suspicio, Matrimonium malitiosè impediri posse, si tot præcesserint denuntiationes, tunc vel una tantum denuntiatio fiat, vel saltem parochio & duobus vel tribus testibus presentibus Matrimonium celebretur. Deinde ante illius consummationem denun-

34.

Denuntiationes sunt faciendæ tribus diebus festivis & continuis.

35.

An interdictum sufficiat dies non festivi.

36.

Qualiter debeat esse continui.

37.

Qualiter possit Ordinarius dispensare in bannis.

riationes in Ecclesia fiant, nisi Ordinarius ipse expeditur iuracaverit, ut prædicta denuntiationes committantur: quod illius prudentiæ & iudicio sancta Synodus relinquit. Ex quibus verbis colligitur Episcopos posse in denuntiationibus dispensare; idque non tantum in casu ibi expresso, quem velut principalem Tridentinum allegat, sed etiam in aliis: ut constat ex Doctoribus communiter, & quotidiana praxi, quæ etiam ante Tridentinum viguit, & quam idem Concilium in antiquis terminis iuxta tenorem Concilii Lateranensis c. fin. de Claustr. despons. cuius se dicit vestigiis inherere, reliquit. Ex iisdem verbis patet, Ordinatio dispensante, ut Matrimonium contrahatur non præmissis denuntiationibus, debere illas præmitti consummationi, nisi etiam in hoc Ordinarius dispense (prout in Belgio dispensare solet, teste Zypæo in *Analysi Jur. Pont. novi lib. 4. Tit. de Sponsal.*) adeo ut iuxta communiorum doctrinam conjuges peccent mortaliter, si citius consumment, saltem pro prima vice. Et hoc ordinavit Concilium, ut impedimentum, si quod forte subsistat, detegere possit, Matrimonio etsi contracto, necdum tamen consummato; sicque facilius sit separatio.

In Belgio solet una dispensari, ut non præmittantur consummationi.

38. Nomine Ordinarii hic etiam intelligitur Vicarius Generalis, quando locus Episcopalis,

Improbanda nimis facilis dispensatio.

39. Est per se loquendum, et sic obligatio denuntiandi impedimenta.

Nomine porro Ordinarii intelligitur hic quoque Vicarius generalis Episcopi, qui proinde dispensare potest in bannis, etiam per delegatum. Immo in necessitate valde urgente posset Parochus uti epykia, dum non est aditus aut tempus adeundi superiorem, aut is non vult (cum obligaretur) dispensare; aut ipse non potest sine gravi damno abstinere ab assistentia, v. g. cogatur assistere &c. nam lex ista humana non obligat cum tanto detrimento. Quia tamen est res publica non debet Parochus id facile praticare, tum ob periculum abusum, tum quia difficultatem pateretur in foro Episcopali ad se justificandum; tum quia plures non sunt satis prudentes, ut per se ipsos iudicent de sufficientia fundamenti ad utendam epykia. Aliundè quoque valde utilis est lex ista bono communi: cuius dispensatio nimis facilis parit frequenter in republica Christiana non leuia incommoda; ut ideo ipsi Hæretici vicini sint sine comparatione rigidiores Catholicis in observantia proclamationum. Quod merito ponderent Ordinarii; quorum alioquin iudicio & prudentiæ relinquitur arbitranda causæ sufficientia.

Dico IV. Est gravis obligatio detegendi & denuntiandi impedimenta. Est certum apud omnes: tum quia Ecclesia hoc expresse præcipit: tum quia jure naturali charitatis tenetur quis impedire peccatum contrahere volentium & quæcumque postea subsequenter, manendo in tali conjugio; aut saltem (si sint in bona fide) tam grave incommodum Matrimonii irriti, & periculum peccati ac scandali, si postea discant

suum impedimentum. Hoc autem verum est, quantumvis impedimentum sit occultum, vel sub secreto commissum: quia maior est habenda ratio Sacramenti & salutis proximi, quam hujus famæ aut secreti commissi. Si tamen contracturi Matrimonium præsentur privata monitione facta, ulterius non progressari, hæc semel atque iterum secundum leges charitatis est præmittenda. Si etiam conscius impedimenti nequeat illud denuntiare cum spe fructus, aut sine gravi suo vel suorum incommodo aut aliorum scandalo, cessat obligatio denuntiandi, uti & in simili corripienti. Habet autem hæc obligatio locum etiam in impedimentis merè prohibentibus, v. g. voti, Religionis aut castitatis, promissionis sponsalitiæ alteri factæ: imminet enim, non quidem Matrimonii nullitas, sed peccatum hoc contrahere volentium aut etiam injuria tertii: quantumvis non tanto rigore aut cautela in his procedendum sit, sicut in impedimentis dirimentibus.

Petes, quid faciendum sit contrahere volentibus, si labore impedimento occulto, super quo sit cum eis dispensatum secreto & pro foro conscientie, & rogentur a Parocho, an non habeant impedimentum? Resp. eos non debere impedimentum fateri. Secus esset, si deest et dispensatio præfata, vel certè impedimentum esset aliis quoque notum: tunc enim teneretur fateri, vel potius à contractu abstinere.

Delato porro ad Parochum aliquo impedimento etiam prohibente, debet ab ipso Matrimonium suscipi, donec res discutatur. Quæ quidem a iudicium Prælati deferenda est iuxta D. S. res. Intelligitur, si res sit dubia, & graviori discussione indigeat. Si namque iacile apparat, quod sit frivola, potest contrahi. E contra, si satis appareat esse solidam & veram, ideoque contrahere volentes desuper moniti supersedeant, non est cur molestandus sit Prælati. Qualis verò probatio impedimenti sufficiat, ut non permittatur Matrimonium contrahi, ex professo discutunt Canonistæ: ex quibus plura adfert Sanchez *loc. d. 71.* ubi ex communi sententia tradit sufficere testem unicum, etiam ipsammet qui desert, sermò deponente de veritate impedimenti. Quod quidem de Sponsalibus non juratis expresse habetur c. *Præterea 7. de Sponsal.* & c. *Super eo 22. de Testibus.* Quamvis de Sponsalibus juratis factis sentiant Paludanus, Glossa, Panormitanus & alii Juristæ, quibus favet c. *Præterea cit.* ubi tamen est sermo de teste allegante propriam turpitudinem. Unde de Sponsalibus juratis etiam censet Sanchez *supra* & plures alii sufficere unum testem fide dignum.

Est denique communis sententia Parochum debere assistentiam negare etiam publicè petentibus, etsi impedimentum sit occultum,

calum, & adferens in amiam, si fraternè moniti non desistant: tum quia Ecclesia statuit denegandum Matrimonium (quod utique selet publicè peti, & non debet nisi publicè contrahi) ob impedimentum, quod etiam unius solius testimonio constat: quod utique est occultum, regulariter saltem & publicè non quia hac in parte agit in foro, sermo adinstar iudicii, in quo habet pro sufficienti notitia etiam illud, quod si clanculè constat: tum quia maxime congruit Matrimonium hinc negari, dum est impedimentum dirimens ob gravissima incommoda. Si autem est tantum prohibens, tunc potest sine alia infamia propalari; v.g. votum castitatis aut Religionis, aut certe cedit in damnum tertii, ut si volens contrahere sit alter desponsatus, cui proinde ex iustitia consulendum est.

Petes, quæ sit pœna statuta assistentibus Matrimonio non præmissis denuntiationibus? Resp. Parochum vel quemvis alium sacerdotem, qui præsumpserit huiusmodi Matrimonio assistere, incurrere suspensionem seu de sententiâ ab officio, sive ab actibus Ordinis & officii clericalis, per triennium, computandum scilicet, non a die delicti, sed à die latæ sententiæ. Patet ex c. Cum inhibito, de Clandest. despons. ubi hæc pœna statuitur contra Sacerdotes assistentes Matrimonio clandestino etiam ex defectu solatur denuntiationum. Quæ pœna non est sublata per Concilium Tridentinum, quod aliam novam pœnam non imposuit. Et tamen non solum Parochus assistens Matrimonio clandestino defectu testium, ut notè invalide contrahit, sed pœna c. Cum inhibito respiciat Matrimonia clandestina valida. Ipsum vero *inhibito, sess. 24. c. d. de reform.*

Matrim. Parochum vel alium sacerdotem, qui cum minore testium numero, & testes qui sine Parocho vel sacerdote huiusmodi contractui intersuerint, nec non ipsos contrahentes graviter arbitrio Ordinarii puniri præcipit. Et infra subdit: Quod si quis Parochus vel alius Sacerdos ..... alterius Parochiæ sponso sine illorum Parochi licentiâ Matrimonio coniungere ausu benedixere ausu fuerit, ipso iure tamdiu suspensus maneat, quamdiu ab Ordinario eius Parochi, qui Matrimonio interesse debebat, seu à quo benedictio suscipienda erat, absolvatur. Præterea ipsi contrahentes per c. Cum inhibito privantur favore concessio c. Ex tenore, qui filii sint legitimi, si contrahant non præviis denuntiationibus. Qui favor est iste, quod proles essent alioquin legitimæ, quæ nascuntur ex Matrimonio in gradibus prohibitis ignoranter contracto, adeoque invalido. Si tamen ipsi sic contrahentes Matrimonium faciant postea, impedimento necdum detecto, publicari seu denuntiarî, filii exinde geniti sunt habendi legitimi, etsi impedimentum postea detegatur, c. Quod nobis, qui filii sint legitimi; quasi nimirum fuisset Matrimonium à principio cum debita publicatione contractum. Addit *Trid. sup. c. 5.* ut si contrahentes neglexerint solemnitates requisitas in contrahendo Matrimonio, & ignoranter contraxerint intrâ gradus prohibitos, spe dispensationis careant, ac si intrâ illos scienter contraxissent: non enim (inquit Concilium) dignus est, qui Ecclesiæ benignitatem facile experietur, cuius salubria præcepta temerè contempsit. Unde petentes dispensationem deberent necessariò tale vitium in contractu Matrimonii commissum exprimere.

DISPUTATIO SEXTA.

De Impedimentis Matrimonii.

QUESTIO I.

De Impedimentis Matrimonii in communi.

IMPEDIMENTA Matrimonii generatim sunt illa, quæ obstant, ne Matrimonium ritè celebretur. Et quidem si obstat, ne Matrimonium celebretur validè, vocantur impedimenta dirimentia; si verò tantum, ne celebretur licitè, vocantur communiter impedimenta impedientia, aut rectius merè prohibentia. Huiusmodi sunt etiam in veteri Lege, ut patet *Levit. 18.* ubi vetatur Matrimonium filiorum Israël cum matre, noverca, sorore, nepte ex filio vel filia, sorore privigna, amita vel mater-

tera, item cum uxore patris vel avunculi, cum nuru, cum uxore fratris, nisi is mortuus sit sine liberis, cum nepte privigna, denique cum sorore uxoris, hæc superflite. Illa porrò impedimenta etiam fuisse dirimentia est exploratum *Raphaeli Aversa. q. 9. sect. 1.*

Saltem ipsa in Lege nova non habent locum, nisi in quantum aliqua sunt juris naturalis, vel quæ etsi essent juris divini politivi, tamen sunt ab Ecclesia resumpta ob morales congruentias. Et *Trident. sess. 24. can. 3.* agens de gradibus in Levitico expressis, dicit anathema asserenti, non posse Ecclesiam in nonnullis, utpotè nunc juris Ecclesiastici, dispensare. Hoc verò modo intelligendum est, quòd *Zacharias Papa c. Pitacium 30. q. 3.* allegat, per modum scilicet convenientiæ, Legem Levitici de abstinentiâ à propria cõ-

2. An vel qualiter hæc locum habeat in nova Lege.

Herinc. Sum. Theol. Pars IV.

Bbb 3 languit.